
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:5

Utvärdering av konfirmandarbetet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2010:46 om utvärdering av konfirmandarbete. I motionen föreslås att det ska genomföras en undersökning av hur olika modeller av konfirmandarbete lyckas med att hjälpa ungdomar fram till kristen tro och regelbundet gudstjänstfirande.

Utskottet konstaterar att flera studier gjorts och görs om konfirmandarbete, konfirmationen och unga konfirmandledare. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:46.

Motionens förslag

Motion 2010:46 av Kjell Petersson och Jan-Anders Ekelund, Utvärdering av konfirmandarbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att låta forskningsenheten undersöka hur olika modeller av konfirmandarbete lyckas med att hjälpa ungdomarna fram till kristen tro och regelbundet gudstjänstfirande.

Bakgrund

Svenska kyrkans konfirmandarbete når i dag 34 procent av landets femtonåringar. Få områden i det svenska samhällslivet kan mäta sig med en sådan uppslutning. Trots det står konfirmandarbetet inför stora utmaningar. Sedan 1980-talet, då hela 70 procent av landets ungdomar valde att konfirmera sig, har konfirmandfrekvensen sjunkit.

I *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*, 2007, står bland annat att målsättningen med arbetet är att konfirmanden ska erbjudas möjlighet att utifrån egna livsfrågor utforska och pröva kristen tro, erbjudas förtroenhet med gudstjänst och andakt. Riktlinjerna poängterar vidare att konfirmandens liv är i fokus för konfirmandarbetet. Varje församling ska, utifrån dessa riktlinjer och sin egen församlingsinstruktion, formulera en målsättning för sitt konfirmandarbete i en särskild handlingsplan för det. Konfirmanden ska omslutas av ett helt arbetslag bestående av både diakonal, musikalisk, pedagogisk och teologisk grund. Arbetslagets arbete säkras upp av riktlinjerna, då det står att arbetslagets ska ha schemalagd planeringstid.

I rambestämmelserna för Svenska kyrkans konfirmandarbete handlar punkt14 om gudstjänst. I punkten står följande:

Konfirmandarbetet förutsätter ett regelbundet gudstjänstdeltagande under konfirmationstiden. Det är angeläget att konfirmanderna får tillfälle såväl till förberedelse av gudstjänstdeltagandet som aktivt engagemang i gudstjänsten.

I inspirations- och fördjupningsmaterialet *Dela liv* finns material för inspiration och fördjupning av gudstjänstlivet.

Att hitta framgångsrika modeller för Svenska kyrkans konfirmandarbete är en utmaning. En modell är att tillsammans i arbetslaget runt barn och unga sätta in konfirmandtiden i ett helhetsperspektiv 0–18 år. Programmet 0–18 år på Svenska kyrkans nationella nivå arbetar med den utgångspunkten.

Externa organisationer som ordnar konfirmandläger, såsom exempelvis Svenska seglarsällskapet och landets olika stiftsgårdar, har god tillströmning av konfirmander till sina läger. Det finns ett tydligt samband mellan deras rekryteringsgrund och konfirmandens familjs intressen och var föräldrarna själva konfirmerats.

Svenska kyrkans statistik visar också att konfirmander, vars konfirmandtid huvudsakligen var förlagd på läger varierar över landet. Exempelvis hade Stockholms stift år 2009, 2 603 konfirmander på läger medan Västerås hade 225 konfirmander på läger. 2009 konfirmerades 40 000 konfirmander, av dem var 7 438 konfirmander på läger.

Undersökningar av konfirmandarbetet

Projektet Konfirmand-Kvalitet

Karlstads stift initierade 2003 ett projekt *Konfirmand-Kvalitet*. Projektet startade för att man ville vända utvecklingen mot ett minskat antal konfirmander. Under de år arbetet pågick utarbetades metoder och analysverktyg för att kvalitetsutveckla Svenska kyrkans konfirmandarbete, däribland en årlig konfirmandenkät. Ansvaret och administrationen av den övertogs 2006 av Svenska kyrkans nationella nivå.

I rapporten *Vägar framåt i Svenska kyrkans konfirmandarbete* av Niklas Grahn, Per Pettersson och Jonas Eek beskrivs de metoder som utarbetats inom *Konfirmand-Kvalitet* samt förs en diskussion kring dessa metoders resultat. Ett särskilt kapitel handlar om konfirmanden och gudstjänsten. Vidare presenterar författarna det som de ser som nyckelfrågor och framtidsvägar för Svenska kyrkans konfirmandarbete.

Konfirmandundersökningen 2006–2009

Under 2009 genomförde Svenska kyrkan på nationell nivå för tredje gången den konfirmandundersökning som utarbetats av Karlstads stift. Ungefär 15 000 konfirmander tillfrågades, och nästan 10 000 svarade på frågor om sin konfirmandtid genom enkätundersökningen *Konfirmand 2009*. De konfirmandgrupper som deltagit i undersökningen har antingen valts ut av konfirmandkonsulenten i respektive stift eller genom slumpmässigt urval. Den nationella nivån har sammanställt frågorna och analyserat svaren.

Konfirmandstudiens syfte har, i likhet med när Karlstads stift svarade för den, varit att hjälpa de enskilda församlingarna i Svenska kyrkan att kvalitetsutveckla kommande års konfirmandarbete genom att låta konfirmanderna själva komma till tals. På så sätt får församlingarna en fingervisning om vad som fungerade bra och mindre bra utan att begränsa till en i förväg bestämd uppfattning om vad som är kvalitet. Genom konfirmandundersökningen kan man därmed få reda på om och

på vilket sätt konfirmandtiden varit meningsfull för konfirmanderna. Resultaten redovisas på lokal-, stifts- och riksnivå.

Från och med 2010 avslutas konfirmandundersökningen, men de pastorat som önskar kommer kunna genomföra undersökningen på lokal nivå. Däremot görs fortsättningsvis inga stifts- och riksrappporter varje år, utan den nationella nivån kommer i stället att göra en uppföljning vart femte år.

Av konfirmandenkät 2009 kan utläsas att drygt 40 procent av konfirmanderna kan tänka sig att gå i gudstjänst minst ett par gånger per år. Närmare 90 procent av konfirmanderna vill att deras barn ska bli döpta i Svenska kyrkan. Enkäten ger även en viss vägledning i vilken modell som används då konfirmanden tillfrågats om hur många lägerdygn konfirmandtiden omfattat samt om det mesta av konfirmandtiden ägt rum under höst-/vårtermin eller under sommarlovet.

Undersökning av konfirmandledare 2006

I en undersökning som genomfördes av Karlstads stift 2006 bland 843 konfirmandledare i sju stift instämmer fyra av tio huvudansvariga konfirmandledare i målsättningen att konfirmanderna ska vara kvar i någon kyrklig verksamhet efter konfirmationen.

Av konfirmanderna är det 13 procent som uppger att de kan tänka sig att delta i kyrkans musikverksamhet. 19 procent uppger att de kan tänka sig att vara med i en kyrklig ungdomsgrupp och 34 procent att de kan tänka sig att vara konfirmandledare. Det finns följaktligen en stor potential för kyrkan att utveckla former för ungdomar att stanna kvar i konfirmandarbetet som unga ledare.

Studie av unga konfirmandledare 2010

Unga konfirmandledare är konfirmander som valt att fortsätta engagera sig inom församlingen efter sin konfirmandtid och är ett växande ungdomsarbete i Svenska kyrkan. År 2001 fanns det 4 566 och 2009 hade antalet ökat till 7 798.

Det saknas forskning i Svenska kyrkan kring unga konfirmandledares motiv och upplevelse samt hur församlingarna rustar och främjar lärande och växt i ledaruppgiften. Därför har Karlstads stift tagit initiativ till en fördjupad undersökning bland unga konfirmandledare i åldern 15–25 år. Undersökningen genomförs just nu och elva stift deltar i den. Huvudsyftet med studierna är att få en samlad bild av de unga konfirmandledarnas motiv, upplevelse och erfarenheter.

Stiftet anger flera motiv för Svenska kyrkan att utveckla arbetet med unga konfirmandledare. Ett är att unga konfirmandledare ger förutsättningar för kvalitetsutveckling av konfirmandarbetet då unga ledare kan ge ett ungt perspektiv in i konfirmandarbetslaget. De unga ledarna kan också fungera som förebilder för konfirmanderna och det finns ett värde i att ha ledare som befinner sig nära konfirmanderna i ålder.

Ett annat skäl är unga konfirmandledare i sig är ett ungdomsarbete. I en tid när många församlingar uppger att det är svårt att samla ungdomar till ”traditionellt” kyrkligt ungdomsarbete visar arbetet med unga konfirmandledare på en möjlig väg även för små församlingar. Ett ungdomsarbete att lyfta fram, utveckla och vara stolt över.

Ett tredje perspektiv är unga konfirmandledare som en modell för ”ideellt” engagemang i Svenska kyrkan. Unga människor får i ledaruppgiften stöd i att växa och ta ansvar i församlingen. En studie av unga konfirmandledare kan tjäna som källa för kunskap om unga människors engagemang i Svenska kyrkan. Resultatet kan användas för att utveckla det ideella arbetet i församlingarna t.ex. genom ledarkårer av ideella medarbetare i alla åldrar.

Ett fjärde perspektiv på verksamheten med unga konfirmandledare är frågor som rör rekrytering och medlemsvård. Det kan på goda grunder antas att ledarerfarenhet påverkar den livslånga relationen till Svenska kyrkan och viljan till aktivt engagemang. Många som arbetar i Svenska kyrkan vittnar om att erfarenhet av att ha varit ung konfirmandledare har haft stor betydelse för deras yrkesval.

Projektet omfattar bland annat fyra delstudier där både kvantitativa och kvalitativa metoder kommer att användas.

- ◆ 30–40 personer, uppdelade på de medverkande stiften, som varit unga konfirmandledare före år 1995.
- ◆ 1000 unga konfirmandledare som är ledare första året i en konfirmandgrupp.
- ◆ 300 unga konfirmandledare som är ledare för tredje året eller mer.
- ◆ Frågor till konfirmandarbetslag som arbetar med unga konfirmandledare. De deltagande stiftens intervjuar 2 arbetslag var.

Till konfirmandledarna ställs det bland annat frågor om gudstjänster, gudstjänstdeltagande och tro.

Karlstads stift kommer att analysera och sammanställa svaren från de deltagande stiftens i en totalrapport som beräknas finnas i tryck under våren 2011.

Av de olika undersökningar som hittills gjorts av konfirmandarbetet har det kommit fram att antalet lägerdygn har betydelse för ett fortsatt engagemang i kyrkan liksom hur gudstjänsterna är utformade. Om konfirmanderna känner sig delaktiga och upplever att gudstjänsterna handlar om dem och deras liv kommer de att fortsätta att fira gudstjänst även efter sin konfirmandtid.

Prästmötesavhandling

I maj 2011 hålls prästmöte i Göteborgs stift. Till det har religionsbeteendevetaren teol. dr. Jonas Eek fått i uppdrag att skriva en prästmötesavhandling. Den kommer att handla om upplevelser av och attityder till kristen tro och gudstjänsten. Det primära fokuset kommer att vara konfirmander.

Europeisk undersökning

Sverige har deltagit i en internationell jämförande studie om konfirmandarbetet i sju europeiska länder (Österrike, Danmark, Finland, Tyskland, Nederländerna, Norge, Sverige och Schweiz). Även i den här studien har konfirmander via en enkätundersökning fått besvara frågor. Studiens resultat har presenterats i boken *Confirmation work in Europe*, 2010. I boken beskrivs såväl teoretiskt som i siffror hur varje lands konfirmandarbete ser ut i dag samt de olika modeller man har för sitt konfirmandarbete. Boken tar bland annat upp konfirmandarbetets betydelse för kyrkan och för samhället i stort.

Utskottets överväganden

Utvärdering av konfirmandarbetet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:46.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att ta till vara de erfarenheter som de ungdomar har som valt att delta i Svenska kyrkans konfirmandarbete och att bli konfirmerade. Målsättningen med konfirmandarbetet är dock bredare än den som motionärerna anger. Enligt de riktlinjer som finns för konfirmandarbetet ska konfirmanden erbjudas möjlighet att utifrån egna livsfrågor utforska och pröva kristen tro och bli förtrogen med gudstjänst och andakt.

Av betänkandets bakgrundstext framgår det att flera studier gjorts och görs om konfirmandarbete, konfirmation och unga konfirmandledare. Genom dessa undersökningar anser utskottet att det för närvarande inte finns något behov av ytterligare undersökningar utan föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 30 september 2010

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Schött, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Ann-Sofie Nelstrand, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Christina Meltin Westerlund, Cecilia Brinck, Kristina Sandström, Hans G Erikson, Ann-Sofie Persson, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mary Österström, Marie Nielsén, Sven Erik Bodén, Helena Nordvall, Christer Björk, Karin Söder, Kerstin Bodell, Bo Lindell, Kekke Paulsson, Kerstin Rossipal, Anna Ekström, Stig Domargård, Berit Simonsson och Berth Löndahl.

Biskoparna Antje Jackelén och Carl Axel Aurelius har deltagit i utskottets överläggningar.